G.O.R.A. FİLMİNDEKİ ARGO ve KÜFÜR KULLANIMININ MİZAHİ İŞLEVİ

The Humoristic Function of the Use of Slang and Swearing in the movie entitled G.O.R.A.

Hilal AYDIN*

ÖZET

Bu yazıda sözlü kültür bünyesinde yaygın kullanıma sahip argo ve küfrün tanımlarından ve kullanım bağlamlarından yola çıkılarak, Walter Ong'un "ikincil sözlü kültür" çağı olarak nitelendirdiği günümüzde, *G.O.R.A* filmi kapsamında nasıl bir işlev kazandıkları sorgulanmıştır. Bir komedi filmi olan *G.O.R.A.*'da kullanılan argo ve küfürlerin mizah kuramlarından yararlanılarak ele alınması sonucu, olumsuz etkiler taşıyan genel bağlamlarından uzaklaşarak mizahi bir işlev üstlendikleri anlaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler

Argo, küfür, ikincil sözlü kültür, mizahi işlev, G.O.R.A.

ABSTRACT

Slang and swearing are commonly used within the scope of oral culture and in this text, it will be discussed, taking into consideration the various definitions and contexts of slang and swearing, what kind of a function these two practices fulfill in the movie entitled G.O.R.A, precisely in an era that is defined by Walter J. Ong as "secondary orality". It appears, after regarding the use of slang and swearing in the movie in the light of certain theories concerning the use of humour, that the use of those two devices in question carry out a humoristic function in a way that differs from that of their general context, in that these practices no longer connotate negative meanings.

Key Words

Slang, swearing, secondary orality, humoristic function, G.O.R.A.

Bu yazıda, 2004 yılında gösterime giren, Ömer Faruk Sorak'ın yönetmenliğini üstlendiği, Türk yapımı olan *G.O.R.A.* filmindeki argo ve küfür kullanımının bağlam ve işlevi halk bilimi açısından değerlendirilecektir. Böyle bir değerlendirmeye girişilme nedeni ise özellikle sözlü kültürden beslenen ve onun bünyesinde yaygın bir kullanıma sahip olan argo ve küfrün, Walter Ong'un "ikincil sözlü kültür" çağı olarak nitelendirdiği günümüzde, halk bilimi açısından nasıl veriler sunduğunun belirlenmesi olarak gösterilebilir. Bu nedenle toplumun değişik kesimlerini kuşatarak geniş bir kitleye hitap eden bir sinema filminin ileti olarak ele alınması da ayrıca önemlidir.

Herhangi bir değerlendirmeye geçmeden önce, sözünü ettiğim "argo ve küfür" ifadesi ile bu metinde ne kastediliyor; bunun üzerinde durmak yararlı olacaktır. *Büyük Argo Sözlüğü* adlı kitapta, argo sözcüğü ile ilgili değişik kaynaklardaki pek çok tanımı bir araya getirerek tartışan ve sonunda hepsindeki eksikliklerden yola çıkarak kendi düşüncesini öne süren Hulki Aktunç'a göre argo tanımı, "genel argo" ve "alan argosu" farkı gözetilerek yapılmalıdır (9). Bu farkı ise Aktunç şu şekilde ortaya koymaktadır:

Alan argosu: Kendi sosyal çevreleriyle sınırlı yaşayan ve genel olarak toplumun, özel olarak da içinde bulundukları topluluğun geri kalan kesiminden ayrılmak ve / ya da korunmak isteyen,

* Bilkent Üniversitesi Türk Edebiyatı Bölümü Yüksek Lisans Öğrencisi.

yaşama ortam ve biçimleri birbirine yakın kişilerce yaratılıp benimsenmiş sözcükler, deyimler bütünü; bu sözcükler bütününe dayalı konuşma biçimi.

Genel Argo: Alan argolarındaki sözcük dağarcığının, zaman içinde oluşturduğu toplam sözcük ve deyim dağarcığı ile bu dağarcığa dayalı konuşma biçimi. (13)

Hulki Aktunç'un yapmış olduğu bu tanımlar da belki kendi içinde bazı eksikler ya da farklılıklar barındırıyor. Ancak, bu yazıya konu edilen *G.O.R.A.* filmindeki "argo"nun özelliği hakkında yoruma olanak vermesi bakımından yerinde bir değinme gibi görünüyor. Acaba *G.O.R.A.* filmindeki argo dili hangi tanıma uymakta ve bunun işleve etkisi ne olmaktadır?

"Sövgü, çirkin söz" gibi anlamlara gelen "küfür" sözcüğüyle ilgili olarak ise kaynaklarda fazla bir açıklama bulunmamakla birlikte genellikle "argo" ile olan farkına dikkat çekilmekte ancak bu ayrımın nasıl yapılabileceği konusunda da fazla ipucu verilmemektedir. Ancak genel olarak küfrün, hakaret içeren baskın özelliği ile argodan ayrıldığı ve argonun küfre kıyasla daha özel kullanım alanları içerdiği düşünülebilir ki ben de bu yazıda böyle bir ayrım gözeterek "küfür"den söz edeceğim. Tanımlama ölçütlerini böylece ortaya koyduktan sonra başlangıçta belirttiğim amaç doğrultusunda filmdeki malzemeye ilişkin yorumlara geçilebilir.

Bir komedi filmi olan *G.O.R.A.*, bu niteliğine uygun olarak izleyici kitlesini eğlendirmeyi, güldürmeyi hedeflemektedir. Bu amaçla pek çok mizahi öğenin, görsellik, teknik, tanıtım ve dağıtım gibi "ikincil sözlü kültür" çağının gelişmiş olanaklarından yararlanılarak kullanıldığı gözlemlenebilir. Öte yandan filmin, izleyici açısından kendini belli bir toplumsal kesim ile sınırlandırmamasının, (tahminen) genç nüfusun çoğunlukta olduğu geniş bir kitleye seslenmesinin, kullanılan ya da seçilen mizahi öğeler konusunda belirleyici bir etki yaptığı da düşünülebilir. Nitekim sözü edilen mizahi öğelerden biri de toplumun her kesiminden kişinin bir şekilde kullandığı "argo ve küfür" dilidir. Bu dile örnek verilebilecek kullanımlardan bazıları şunlardır: "arıza çıkarmak", "gırtlağa dayanmak", "uzatmak", "alayını yemek", "yavşamak", "kafası iyi olmak", "götünden uydurmak", "köpek gibi çalışmak", "kafa yapmak", "çişe gitmek", "ne mal olduğunu göstermek", "mızıtmak", "ulan", "lan", "kafana sıçiyim", "amına koyim", "siktir", "ananı sikim", "oha", "gerzek", "pislik", "hayvan", "aptal", "maymun" "geri zekâlı", "dingil", "dandik", "eşşeoğlu eşek", "bunak".

Dolayısıyla, *G.O.R.A.* filmindeki "argo"nun, Hulki Aktunç'un yapmış olduğu "genel argo" tanımı içinde değerlendirilmesi yanlış olmayacaktır ve bu "genel argo" dilinin, mizahi işlev bakımından geniş kesimce daha anlaşılır, genel kodlara gönderme yapmayı sağladığı da söylenebilir. Filmde belki de argodan daha çok yer alan küfürlerin ise, dil içinde büyük oranda kullanım yaygınlığı kazanmış bulunanlardan oluşması, hedef kitlenin genişliği göz önüne alındığında anlaşılabilir bir durumdur. Şunu da belirtmek gerekir ki birkaç yerde Türkçede "siktir" anlamına gelen İngilizce "*fuck*" sözcüğünün kullanıldığını görmekteyiz ancak bunun özellikle her geçen gün İngilizceye aşina olan gençlerin pek çoğu için yadırgatıcı olmadığı düşünülebilir.

Peki gündelik hayatta değişik bağlamlarda, değişik işlevler (alay etme, hakaret etme, kızgınlık belirtme vs.) yüklenerek kullanılan argo ve küfür, *G.O.R.A.* filmi bağlamında nasıl bir mi-

zahi işlev yerine getirmektedir? Burada ilginç olan nokta, kişilerin gündelik hayatta çoğunlukla birine hakaret etmek amacıyla söylenen küfürlere olumsuz tepkiler gösterirken, aynı küfürlerle bir komedi filminde karşılaştıklarında "gülmeleri", "eğlenmeleri"dir.

Genel kullanım işlevi, olumsuz duyguların dışa vurumu olan argo ve küfrün, *G.O.R.A.* filmindeki söz konusu işlevine mizah kuramlarından biri olan "Üstünlük" kuramının öne sürdüğü "saldırganlık öğesi" açısından yaklaşılabilir mi acaba? Leonard Feinberg, "Mizahın Sırrı" adlı makalesinde, mizahta "geniş bir spektrumda saldırı öğesinin bulunduğu[nu]" (108) söyler. Bu ya uygar kişinin "oyunsallık"la hafifletilmiş ve zekice sunulmuş "dolaylı" saldırısıdır ya da ilkel insanın ve uygar kültürdeki çocuğun, "basit küfür, cinsellik" gibi göndermelerindeki "dolaysız" saldırıdır (108). Feinberg'in bu yorumu dikkate alındığında, *G.O.R.A.* filmindeki argo, özellikle de küfürlerin, bir bakıma "dolaysız saldırı" niteliği taşıyan bir mizahi işlev yüklendikleri söylenebilir; çünkü herkesin birdenbire, kolaylıkla algılayamayacağı ince zevk türünü, zekice sunulan bir "saldırı"dan çok geniş kitlenin algılama seviyesine göre ayarlanmış, gündelik gerçeklikle ters düşmeyen bir "saldırı" söz konusudur. Örneğin; "kafana sıçıyım", "ananı sikim", "gerzek", "dingil", "ibne", "aptal" gibi kullanımlar. Ancak burada altı çizilmesi gereken nokta şu ki filmdeki argo ve küfür ile ilgili bahsedilen mizahi "saldırı", izleyiciye yönelik değildir; filmdeki kahramanlar arasındadır. Belki de bu nedenle izleyiciler, gündelik hayattan farklı olarak bizzat kendilerinin hedef görülmedikleri böyle bir durumu uzaktan izlemeyi "eğlenceli"

bulmakta ve hatta bu uzaklığı "tepeden bakışa", bir tür "üstünlük" algısına dönüştürebilmektedirler.

Öte yandan aynı makalede Feinberg, "cinselliğe" yönelik mizahın da saldırganlık başlığı altında değerlendirilebileceğinden söz eder (110). Bununla ilgili olarak da Jacob Levine'den şu alıntıyı yapar: "Cinsellik ve saldırganlık mizahın ana konularıdır çünkü bunlar bir çok insan çatışması ve gerginliğinin ana kaynağıdırlar" (110). Bu açıklamalar doğrultusunda bir değerlendirmeye gidildiğinde, *G.O.R.A.* filmindeki argo ve küfürlerin büyük çoğunluğunun cinselliğe yaptıkları göndermeler yoluyla da mizahi bir işlev kazandıkları sonucuna ulaşılabilir. Bu duruma örnek olarak ise filmden alıntılanan şu ifadeler gösterilebilir: "İbneler", "Pezevenk", "Yalama", "Darbeli matkap" (erkek cinsel organı kastedilerek), "Grup indirimi" (grup seks kastedilerek), "Girdi mi?", "Yavşa kıza", "Sende olanı sana koyucaz", "Hepinizi yapıcam", "Her yerden alıyo musun?", "Ben onu götürcem ama".

Sonuç olarak *G.O.R.A.* filminde, argo ve küfrün olumsuz etkiler bırakan genel bağlamlarından bir ölçüde sıyrılarak, geniş halk kitlesinden oluşan izleyenlere yönelik mizahi bir işlev yüklendikleri ve bu yolla da sözlü kültür içindeki hızlı yayılımlarını sürdürdükleri anlaşılmaktadır.

Kaynakça

Aktunç, Hulki. "Argo ve Türkçede Argo Üzerine". *Büyük Argo Sözlüğü*. İstanbul: Afa Yayınları, 1990. 13.

Feinberg, Leonard. "Mizahın Sırrı". Çev. Ali Çelik ve F. Gül Özyazıcıoğlu Koçsoy. *Milli Folklor* 62 (2004). 105-13.

Ong, Walter J. *Sözlü ve Yazılı Kültür*. Çev. Sema Postacıoğlu Banon. İstanbul: Metis Yayınları, 1995.